

Agrarische grondbewerkingen en de WION

16 x vraag & antwoord

De afgelopen jaren is een aantal uitzonderingen op de WION gemaakt voor agrarische grondbewerkingen. Bovendien blijft het onderwerp de politiek bezighouden en worden steeds veranderingen voorgesteld. Daar heeft u als uitvoerend cumelabedrijf of wellicht als gebruiker van agrarische grond mee te maken. In de praktijk blijken er veel vragen en onduidelijkheden te zijn. Hier volgen de belangrijkste vragen én antwoorden.

1. Vallen agrarische grondbewerkingen onder de werking van de WION?

Jazeker, agrarische grondbewerkingen vallen wel degelijk onder de werking van deze wet. De verplichting om zorgvuldig te graven, zoals vastgelegd in de WION, is uitgewerkt in de Richtlijn zorgvuldig graafproces. Deze richtlijn is van toepassing op alle mechanische werkzaamheden in de ondergrond, zowel op het land als onder water, ongeacht de diepte en de ingezette hulpmiddelen. Dat betekent dat alle agrarische grondbewerkingen onder de richtlijn vallen, zelfs ondiepe werkzaamheden als eggen en ploegen.

2. Wie is opdrachtgever, grondroerder en 'feitelijk graver'?

De grondroerder is degene onder wiens leiding of verantwoordelijkheid de agrarische grondbewerkingen worden uitgevoerd. Het hangt van de omstandigheden af wie als grondroerder moet worden gezien. Wanneer een agrariër of een cumelaondernemer in eigen grond werkt, is hij grondroerder. Het cumelabedrijf is ook grondroerder als de uit te voeren werkzaamheden in hun geheel zijn aangenomen en/of door het cumelabedrijf op eigen initiatief worden uitgevoerd. In dat geval is de agrariër opdrachtgever.

Wanneer de agrariër een cumelabedrijf op urenbasis inhuurt of aanwijzingen verstrekt, treedt hij meestal zelf op als grondroerder. In dat geval is het cumelabedrijf de 'feitelijk graver', ofwel de machinist die met zijn (graaf)machine de werkzaamheden daadwerkelijk verricht. Overigens kan in deze gevallen discussie ontstaan over wie welke rol heeft gespeeld en welke verplichtingen dat voor de betrokken partijen met zich meebrengt.

3. Welke verplichtingen brengt dit met zich mee?

De grondroerder dient alle van toepassing zijnde Klic-tekeningen op te vragen, ten minste drie en ten hoogste twintig werkdagen voor aanvang van de werkzaamheden. De tekeningen moeten ter inzage aan de uitvoerende partij worden gegeven. Van elke kabel of leiding die volgens de Klic-tekeningen in het gebied van de werkzaamheden ligt of in een strook van 1,50 meter daarnaast is gelegen, moet de precieze ligging handmatig worden vastgesteld. De zelfstandige onderzoeksplicht van de uitvoerende partij blijft bestaan. De machinist mag pas aan het werk gaan als hij de Klic-tekeningen heeft gezien en de situatie in de ondergrond hem duidelijk is (en blijft). Uiteraard dient de machinist kundig te zijn en met name in de nabijheid van kabels en leidingen voorzichtig te werk te gaan.

Om de leesbaarheid te vergroten, wordt in het vervolg gesproken over het al dan niet doen van een graafmelding, maar daar horen ook de bovengenoemde verplichtingen bij. Als de theoretische ligging van een kabel of leiding bekend is, moet de grondroerder hem opsporen!

4. Wat zijn de gevolgen van overtreding van de WION en wie controleert daarop?

Agentschap Telecom is onderdeel van het (nieuwe) ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie en houdt toezicht op de naleving van de WION. Medewerkers voeren steekproeven uit, maar kunnen ook reageren op hetgeen ze zelf waarnemen of gemeld krijgen. Partijen die al eerder in de fout zijn gegaan, kunnen daarbij op extra aandacht rekenen. Agentschap Telecom kan boetes uitdelen die uiteenlopen van € 500,- tot € 450.000,-. Inmiddels worden met enige regelmaat boetes uitgedeeld, die soms in de duizenden euro's lopen.

5. Welke uitzonderingen zijn gemaakt voor agrarische grondbewerking?

- De WION wordt niet meer gehandhaafd voor agrarische grondbewerkingen tot een diepte van vijftig centimeter.
- Agrariërs kunnen een collectieve en kosteloze graafmelding doen via Dienst Regelingen van het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie.
- Bij agrarische grondbewerkingen kan vaak worden volstaan met een eenmalige graafmelding.

6. In welke gevallen wordt de WION niet gehandhaafd en wat betekent dat?

Sinds augustus 2009 wordt bij agrarische grondbewerkingen tot vijftig centimeter de WION niet meer gehandhaafd. Dit betekent concreet dat de toezichthouder, Agentschap Telecom, niet controleert of een graafmelding bij het Kadaster is gedaan en ook geen boetes uitdeelt als dit niet is gedaan. Deze vrijstelling is tijdelijk en

Wat kan er nu gebeuren?

Uit een persbericht van Total van 29 oktober van het vorig jaar komt het volgende bericht.

"Zoals u weet is op 20 oktober jongstleden onze olieleiding, die vanaf de Maasvlakte ruwe olie aanvoert naar de raffinaderij in Nieuwdorp, beschadigd geraakt door een drainagemachine die op een landbouwperceel aan het werk was. Door deze schade trad een lekkage op naar het perceel en naar de omliggende sloten. De totale hoeveelheid gelekte olie bedraagt ongeveer 200 kubieke meter."

In het vervolg daarop uit een persbericht van Total van 8 november: "Nu de olie rond de lekkage is afgegraven, de olie uit de sloten is verwijderd en de leiding gerepareerd en weer in bedrijf is genomen, is de bestrijding van de lekkage overgegaan in een sanerings situatie. Hiervoor is een saneringsplan opgesteld."

En op 21 januari van dit jaar meldde Total in een persbericht: "Het saneringsplan is volgens de Wet bodembescherming opgesteld en in de loop van december werd het plan goedgekeurd door de provincie. De sanering zal ongeveer vier maanden in beslag nemen."

Hieruit blijkt dat ook bij het uitvoeren van grondbewerkingen in weilanden en akkers grote schade kan ontstaan aan het milieu, met veel kosten en overlast tot gevolg.

De olievervuiling op de akker aan de Vlakeweg, waar een olietransportleiding van Total Raffinaderij werd lekgestoten bij het plaatsen van drainagepijpen.

geldt voor mechanische werkzaamheden die een agrariër uitvoert of laat uitvoeren in grond die zijn eigendom is of die hij beheert.

Agentschap Telecom geeft aan dat de uitvoerende cumelabedrijven ook onder deze gedoogregeling vallen. Dit geldt ook als de uit te voeren werkzaamheden in hun geheel zijn aangenomen en/of door het cumelabedrijf op eigen initiatief worden uitgevoerd en het cumelabedrijf dus grondroerder in de zin van de wet is.

De eigen verantwoordelijkheid in het voorkomen van graafschade blijft wel van kracht. Afhankelijk van hoe u het risico van graafschade inschat - en dat is uw deskundigheid als cumelabedrijf - is het uw eigen afweging of het verstandig is om een graafmelding te doen.

In geval van schade aan een leiding of kabel kan het dus zo zijn dat u geen boete krijgt als geen graafmelding is gedaan, maar dat u wel degelijk aansprakelijk bent te houden voor de ontstane schade. Bovendien

WION

De Wet informatie-uitwisseling ondergrondse netten (WION) is op 1 juli 2008 in werking getreden. Deze zogenaamde Grondroedersregeling is in het leven geroepen om het aantal graafincidenten drastisch te verminderen. Dat bespaart niet alleen kosten, maar zorgt ook dat de levering van essentiële diensten als water, gas en elektriciteit gewaarborgd is. Bovendien worden mens en milieu beschermd, bijvoorbeeld tegen een ontploffing. De wettelijke verplichting om zorgvuldig te graven, is door alle partijen in het graafproces, waaronder CUMELA Nederland, uitgewerkt in de zogenaamde Richtlijn zorgvuldig graafproces.

Voor meer informatie over dit onderwerp en de actuele ontwikkelingen kunt u terecht op de website van het Kabel- en Leidingoverleg (KLO): www.graafschade-voorkomen.nl. Wanneer u kijkt onder het kopje 'Nieuwe ontwikkelingen WION' vindt u daar veel informatie over agrarische grondbewerkingen en de WION.

hanteren andere verzekeraars dan CUMELA Verzekeringen Klic-clausules, die onverminderd van kracht blijven. Als u geen Klic-melding doet, kunt u worden geconfronteerd met verhoogde eigen risico's, die oplopen tot € 10.000,- of meer.

7. Wie worden er bedoeld met agrariërs?

Met agrariërs worden bedoeld alle bedrijven in de land- en tuinbouw die geregistreerd staan bij Dienst Regelingen van het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie. Die bedrijven vullen de gecombineerde opgave ofwel de 'meitelling' in. Het maakt daarbij niet uit of het gaat om een akkerbouwbedrijf, een veehouderijbedrijf of een gemengd bedrijf.

8. Wat wordt bedoeld met agrarische grondbewerkingen?

De definitie van agrarische grondbewerkingen is nog aan discussie onderhevig. Agentschap Telecom neigt naar een definitie van 'alles wat de agrariër doet of laat doen op en in zijn grond', maar brancheorganisatie CUMELA Nederland wil een onderscheid maken tussen agrarische grondbewerking en cultuurtechnische bewerking van agrarische grond.

Een agrarische grondbewerking wordt dan omschreven als 'landbewerking', ofwel alle bewerkingen die nodig zijn om de grond geschikt te maken of te houden voor het agrarisch gebruik c.q. de verbouw van producten. Het maakt daarbij niet uit of het gaat om jaarlijks terugkerende bewerkingen of incidentele bewerkingen, zoals het scheuren van meerjarig grasland.

Andere (graaf)werkzaamheden van of voor de agrariër vallen volgens CUMELA Nederland niet onder de beschreven gedoogsituatie. U kunt dan denken aan het ontgraven van een kavelpad of het graven van een funderings sleuf voor een mestplaat, ook al wordt daarbij niet dieper dan vijftig centimeter in de grond gewerkt. Bodemverbeterende werkzaamheden, zoals draineren en diepploegen, zijn dan evenmin agrarische grondbewerkingen. Het advies luidt om in dergelijke (twijfel)gevallen toch een Klic-melding via het Kadaster te doen.

9. Wanneer is er sprake van een ondiepe grondbewerking?

Ondiepe bewerkingen gaan nooit dieper dan vijftig centimeter in de ondergrond. Met ondergrond wordt in dit verband bedoeld het deel van de aarde vanaf het maaiveld. Voorbeelden van dergelijke bewerkingen zijn eggen, ploegen, kilveren en zodenbemesting. Overigens kan het maaiveld zakken door de eigen werking van de grond, maar ook door eerder uitgevoerde grondbewerkingen. U kunt dan denken aan landegalatie, maar ook slootranden zullen in de loop van de tijd wijzigingen ondergaan.

10. Wat houdt de collectieve graafmelding voor agrariërs in?

Dienst Regelingen van het ministerie heeft voor agrariërs een collectieve aanvraag om gebiedsinformatie gedaan bij het Kadaster. Inmiddels hebben 30.000 agrariërs via Dienst Regelingen aangegeven dat zij het kaartmateriaal willen ontvangen. Vorig jaar zijn met de netbeheerders afspraken gemaakt en een deel van het kaartmateriaal is door het Kadaster aangeleverd aan Dienst Regelingen.

Op dit moment is er door de politieke ontwikkelingen (zie vraag 15) nog geen kaartmateriaal aan agrariërs verstrekt. Wat te doen als de agrariër waar u als cumelabedrijf voor werkt (nog) niet beschikt over de gebiedsinformatie? In geval van twijfel luidt het advies om een Klic-melding bij het Kadaster te doen, waarvan u de kosten doorberekent aan de agrariër.

11. Wanneer kan worden volstaan met een eenmalige (collectieve) graafmelding?

In geval van agrarische grondbewerkingen tot een diepte van vijftig centimeter die worden uitgevoerd in grond die zijn eigendom is of die hij in beheer heeft, kan de agrariër volstaan met een eenmalige graafmelding via Dienst Regelingen of (tegen betaling) bij het Kadaster. Voorwaarde is wel dat hij in voorkomende gevallen weet dat de ligging van de netten in zijn grond niet is veranderd sinds de vorige graafmelding.

Als uitvoerend cumelabedrijf dient u het kaartmateriaal zelf in te zien en nadrukkelijk navraag te doen naar eventuele wijzigingen in de situatie. De agrariër dient u overigens ook uit zichzelf te informeren. In geval van twijfel of als kaartmateriaal ontbreekt, kunt u een Klic-melding bij het Kadaster doen. Als cumelabedrijf bent u professioneel grondroerder en in die hoedanigheid wordt meer van u verwacht dan van de agrariër.

12. In welke gevallen is een Klic-melding via het Kadaster wel verplicht?

- Er is sprake van niet-agrarische grondbewerkingen (zie vraag 8).
- Agrarische bewerkingen worden uitgevoerd op een diepte van vijftig centimeter of meer.

- De agrariër beschikt niet over het vereiste kaartmateriaal of kan niet met zekerheid aangeven dat de ligging van de netten in zijn grond niet is gewijzigd ten opzichte van het kaartmateriaal. Dit kan het geval zijn als de grond in de tussentijd is verworven.

In deze gevallen dient de agrariër of het uitvoerend cumelabedrijf een Klic-melding te doen bij het Kadaster. Deze melding dient plaats te vinden ten minste drie en ten hoogste twintig werkdagen voordat de werkzaamheden aanvangen. Om gebruik te maken van Klic-online moet u zich eerst registreren als grondroerder op Mijn Kadaster. U vindt de starterskit op www.kadaster.nl/klic. Kies dan voor 'Ik ben grondroerder' en het wijst zich daarna vanzelf.

13. Waarom verdienen dammen in het veld speciale aandacht?

Een dam kan bedoeld zijn om een perceel toegankelijk te maken of van het ene perceel op het andere perceel te komen. Minder bekend is dat Nederland veel dam-duikercombinaties kent met een ander doel, namelijk het beschermen van transportleidingen. Om die reden is het verplicht om een Klic-melding te doen bij graafwerkzaamheden in of in de buurt van een dam. Dat geldt als u een dam (deels) verwijdert, maar ook als u een dam wilt verstevigen met een dikke laag puin of een damwandconstructie.

14. Dient u rekening te houden met huisaansluitingen in agrarische grond?

In de praktijk blijkt dat u ook in agrarische grond altijd rekening dient te houden met de aanwezigheid van huisaansluitingen. Rond een boerderij of woonhuis spreekt dit voor zich, maar ook in weilanden en akkers liggen de nodige kabels, met name voor telefonie en dataverkeer.

Wanneer u een Klic-melding doet, moet u een apart vakje aanvinken om de schetsen van de huisaansluitingen te ontvangen. Het advies is om dit altijd te doen en om ook een aantal adressen in de omgeving op te geven. Op die manier kunt u informatie krijgen over kabels en leidingen in losliggende stukken grond die geen adres of postcode met huisnummer hebben.

Overigens vallen huisaansluitingen niet onder de werking van de Grondroedersregeling en zijn netbeheerders niet verplicht om informatie hierover aan te leveren, dus het blijft altijd nodig om uw gezonde verstand te gebruiken en af te gaan op hetgeen de eigenaar van de grond vertelt en wat u met eigen ogen kunt waarnemen.

Op dit moment is onduidelijk of de huisaansluitingen staan aangegeven op het kaartmateriaal dat via Dienst Regelingen aan agrariërs zal worden verstrekt.

Bodemverbeterende werkzaamheden, zoals draineren, zijn geen agrarische grondbewerkingen. Het advies luidt om in dergelijke (twijfel)gevallen toch een Klic-melding via het Kadaster te doen.

15. Welke ontwikkelingen zijn te verwachten?

Op 24 november van het vorig jaar heeft minister Verhagen naar aanleiding van Kamervragen van CDA en VVD aangekondigd de regeling voor agrariërs verder te willen versoepelen. Met name het CDA vindt de regeling overbodig, omdat er volgens deze partij nauwelijks kabels en leidingen in agrarische gronden liggen en het onnodige administratieve lasten oplegt aan agrariërs.

De versoepeling zou betekenen dat agrariërs geen graafmelding hoeven te doen als zij niet dieper dan veertig centimeter mechanisch (laten) werken in hun grond. Als agrariërs in deze gevallen toch kaartmateriaal willen hebben, zal dit gratis ter beschikking worden gesteld via Dienst Regelingen. Uitgangspunt van de collectieve graafmelding is en blijft dat het geen kosten met zich meebrengt voor de agrariër. Op dit moment is niet duidelijk wie dan wel voor de kosten opdraait en op welke wijze deze kosten worden doorberekend. Dat is een politieke keuze.

16. Waarom zou u op zorgvuldige wijze agrarische grondbewerkingen uitvoeren?

- Beschermen van milieu en mens, en dan gaat het ook om uw eigen medewerkers.
- Voorkomen dat de werkzaamheden worden vertraagd of zelfs stil komen te liggen.
- Voorkomen dat uw imago bij opdrachtgevers en derden schade oploopt.
- Voorkomen dat schade voor rekening van uzelf of uw verzekeraar komt. In dat laatste geval kunt u te maken krijgen met een eigen risico en/of een verhoogde schadelast, waardoor de premie van de werkmateriaalverzekering kan stijgen. Door de werking van Klic-clausules en dergelijke kunt u worden geconfronteerd met verhoogde eigen risico's, die in de duizenden euro's kunnen lopen
- Voorkomen dat Agentschap Telecom u boetes oplegt, die eveneens fors kunnen oplopen.

Herman Arissen schadebehandelaar